

№ 29

1934

Этикет заявлен комитету по делам изобретений ВСНХ № 131.

БЕРЕГИТЕ ВОЛОСЫ МОЙТЕ ГОЛОВУ ШАМПОНЬ УПОТРЕБЛЯЯ

Его
достоинства:

Волосы пышные, блестящие и без перхоти.
Волосы не жирные.
Превосходная чистка корней, подволосной почвы.
Предохранительное средство против выпадания волос.
Наилучший и самый дешевый уход за волосами.

ШАМПОНЬ разрешен Мосгидравтоделом,
отношение № 936123.

Продается в аптеках и магазинах санитарии и гигиены.

Пробный пакет высылается по получении 20 коп. почтов. марками.

Адресовать: Г. Петрову, Москва, почтамт, ящик № 755. Для отовы: Москва, 20, Ухтомская, 40

СТРУНЫ ВСЕВОЗМОЖНЫЕ ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ВЫГОДНО ПРИОБРЕТАЙТЕ

в производстве
К. А. ОВДЮКЕВИЧА

МОСКВА, 10, 1-ая МЕЩАНСКАЯ, 33. ☎ КАТАЛОГИ БЕСПЛАТНО.

ЩОМІСЯЧНИЙ БАГАТОІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ „ЧЕРВОНІЙ КЛИЧ“

ЖУРНАЛ ОСВІТЛЮЄ: сучасні політичні події, революційну боротьбу та життя робітників і селян по всьому світі.

РОБОТА МОПРУ по закордонних секціях, СРСР та на Україні.

ЖУРНАЛ МАЄ великий літературно-художній відділ, оповідання, нариси, повісті, вірші, гуморески.

На кожне число припадає не менш як 42 ілюстрації та художні витвори.

Обкладинка на журналі багатофарбова.

Умови передплати з надсилкою:

На 3 міс.—30 к., знижка 7⁰/₀; на 6 міс.—60 к., знижка 10⁰/₀; на 12 міс.—1 карб. 20 к., знижка 12⁰/₀.

Ціна окремого примірника 10 коп.

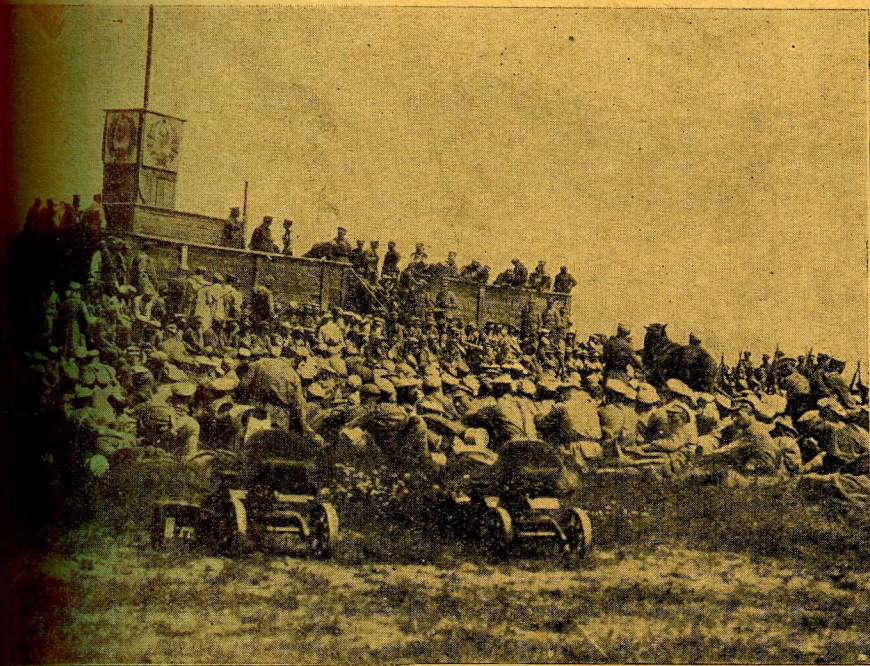
№ 29
17-го липня
1927 року

ВСЕСВІТ

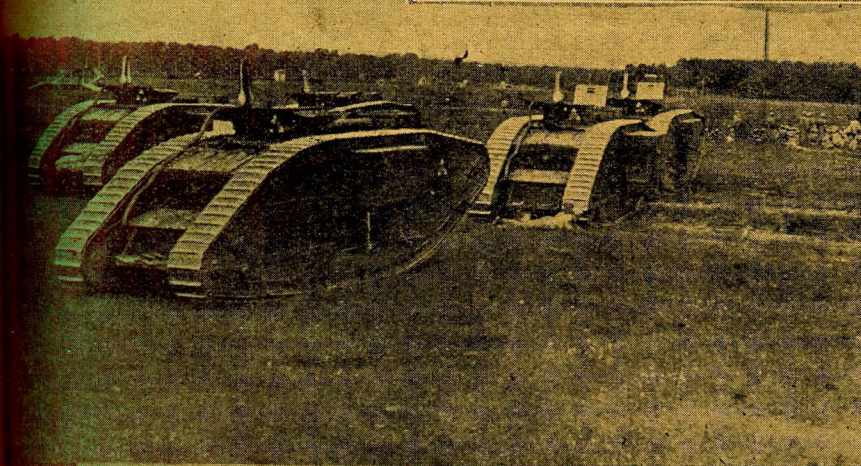
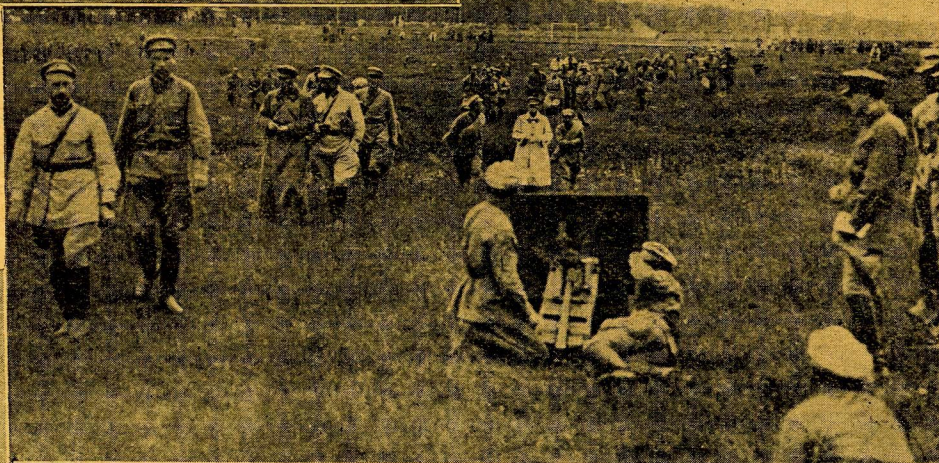
ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

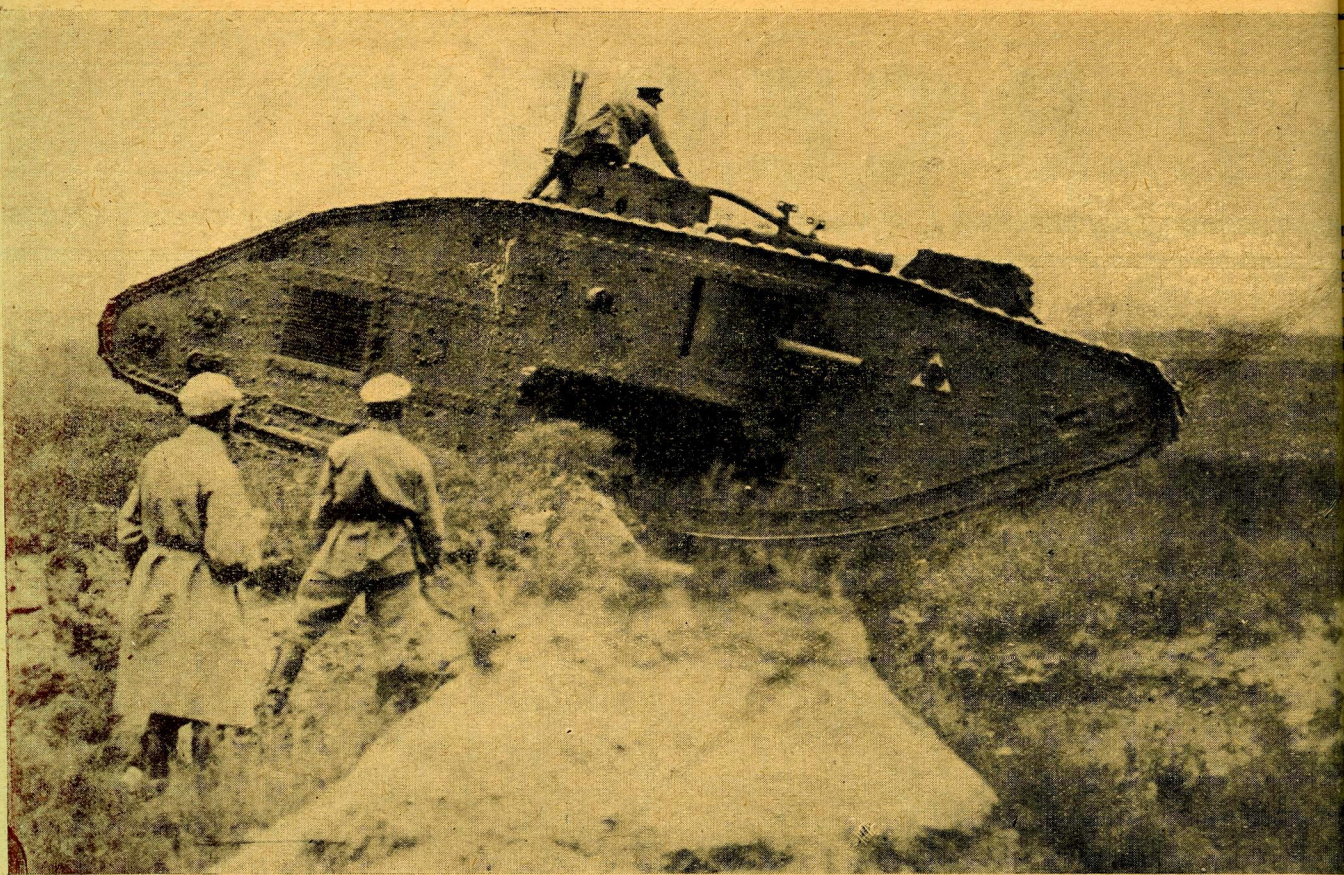
Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ДО ТИЖНЯ ОБОРОНИ

В таборі. Вгорі—пояснення завдань після бою. Нижче—після бою коло протитанкової гармати. Внизу—маневри танкових колон. В кутках праворуч—пілот і механік, учасники „Зоряного перельоту“, що прилетіли з Москви до Харкова на аероплані „Червоний Уманець“.

В таборах. Танк переїздить шанці

Стаття **ДО ОБОРОНИ** Мик. Новицького

ЦОГОСЬ примовкли прекраснотушні соціал-угодівці, грачі й помагачі „миротворчої“ буржуазії.

А тринадцять років тому назад як клялися й присягалися, що ось тільки допоможемо панській „батьківщині“ побити злого ворога (звідси—німця, а звідти—англійця) і запанує на віки вічні на землі мир і в чоловіцях—добра воля!

Імперіалістичні чоловіці засталися сами собою. Без ніякої „доброї волі“.

Капіталістична бешиха брякне, наливаючись кривавим гноєм нової війни.

Нічого дивного! Війна для капіталізму така ж законна мірна метода поступу, як і капіталістичний „мир“.

Ріжниця—в напруженості, темпі та зброї.

Для миру—налигач і батіг.

Для війни—одвергий ніж.

* * *

Ниж страшний.

Не те поліно, що ним, кажуть, таракнув колись по тімені Авеля простодушний Каїн.

І не те наївне ножацця, що ним випускали тельбухи один одному ландскнехти Тіллі та Валленштейни.

І навіть не ті урагани огню й смерті, що „рятували культуру“ капіталізму десять років тому.

Похвалитися, правда й тоді було чим.

Біля двадцяти п'яти мільйонів людей вибито з лав світової праці за 4 роки.

В тому числі,—не лічучи тих, що каліками залишились, біля 12 мільйонів—мертвими від зброї і хороб.

Це стільки, що як би класти поруч, плечем до плеча, то зайняли б вони смугу в 10700 верстов. Ледве хватило б на те відстані від Парижу до Владивостоку.

І „продукція“ не мала була.

12 мільйонів за 1562 дні війни—це як раз по 7682 чоловіки на день.

А те, що готує імперіалізм світові надалі, до чого неухильно й настирливо простує він, має бути значно гіршим, незмірно гіршим. Війна без фронту, без поля, без обмеженого району воєнних дій.

Війна в запіллі, війна скрізь у найдальшому кутку, у найглибшій щілині,—ось у чому зміст авіаційної й хемічної техніки, що так зросла й розвинулася за ці роки.

Страшніше? Так. Але—не на те, щоб лякатись. Лякатись—поможе. Треба бути оборонно-готовими.

Треба бути готовим і вмілим усім і кожному, бо отрута, ніж імперіалістичної техніки вбивства скеровано проти кожного.

Гази та повітряна флота стають зброєю.

Ми повинні знати свого ворога і його зброю. Кожен не знає, що таке гази, які вони бувають, як діють, як ними оборонятись, як орудувати протигазами, і як орудувати самими газами.

Повітряна флота є зброєю ворога?

Наша повітряна флота повинна бути не гіршою, а краще за ворожу.

На наших очах ворог випробовує і вдосконалює свою техніку. Ліндберг перелетів Атлантичний океан, з Нью-Йорку до Парижу. Чемберлін і Левіне прилетіли з Нью-Йорка до Берліна. Берд—той самий, що буцім то за 14 1/2 годин злітає з Кінгс-бей на північний полюс і назад вернувся,—перелетів з Нью-Йорка у Францію в надзвичайну бурю.

Це не лише спорт був. І не мирному розвитку служив в руки капіталізму кожний крок технічного поступу—то гострішає лезо війни.

І ми знаємо, що то—проти нас воно кується й гостряться бо в нас, в самому існуванні нашому, капіталізм бачить свою бель свою, і всі сили збирає, щоб знищити нас.

Наша відповідь, відповідь світової праці світовим гноєм? Вона може бути тільки одна. Знищити себе, знищити здобутки Революції не дамо. Сміливо—звічі небезпеці.

Війна проти всіх?

У відповідь—готовність усіх.

Авіоматки, цепеліни, бомби нечуваної сили, гази, що щують все на шляху своїм?

Всю силу, всю самодіяльність кожного сина праці—щоб нас усе це було краще, міцніше і більше.

Щоб кожний знав, як поводитись у тім чи іншому випадку небезпеки, як захищатись, як оборонятись і як наступати.

І найголовніше, щоб знав кожний робітник, кожний селянин усього світу, що наш ворог—капіталізм, що скрегоче бами на нас—це й його ворог. Що готуючи оборону робітників селянської держави, ми готуємо оборону їх, оборону життя майбутньої долі трудящих всесвіту.

Всі—до оборони!

Стаття ВІЙНИ МИНУВШИНИ Н. Сологуба

ПАЦИФІСТИ всіх країн, проповідуючи мир, організовуючи різні конференції для так званого „роззброєння“, наївно гадають, що цими заходами можна усунути можливість збройних сутичок. Вони переконують себе та інших, що ведучи балачки про скорочення озброєнь, вони тим самим усувають приводи до війни. Тим часом дійсність, та суворая дійсність, що має своєю основою точний підрахунок і **будує** свої висновки на точних законах історії, ця дійсність **говорить** проти них. Мало хто з них ставив собі мету поміркувати про справжні причини війни, підрахувати,

1.265.000.000 франків. 1861—65 р. р.—73.000.000.000 франків; 1866 р. 1.650.000.000 франків; 1867—71 р. р.—25.000.000.000 франків; 1877—78 р. р.—6.452.000.000 франків.

Таким чином, за пів сторіччя на найбільші війни, що розвязували питання світових суперечностей, було витрачено біля 117.867 міл. франків.

Остання світова війна освітлена як на це ще точніше і коштувала вона багато раз більше, ніж це передбачали за мирного часу. Безпосередні видатки на війну визначалися

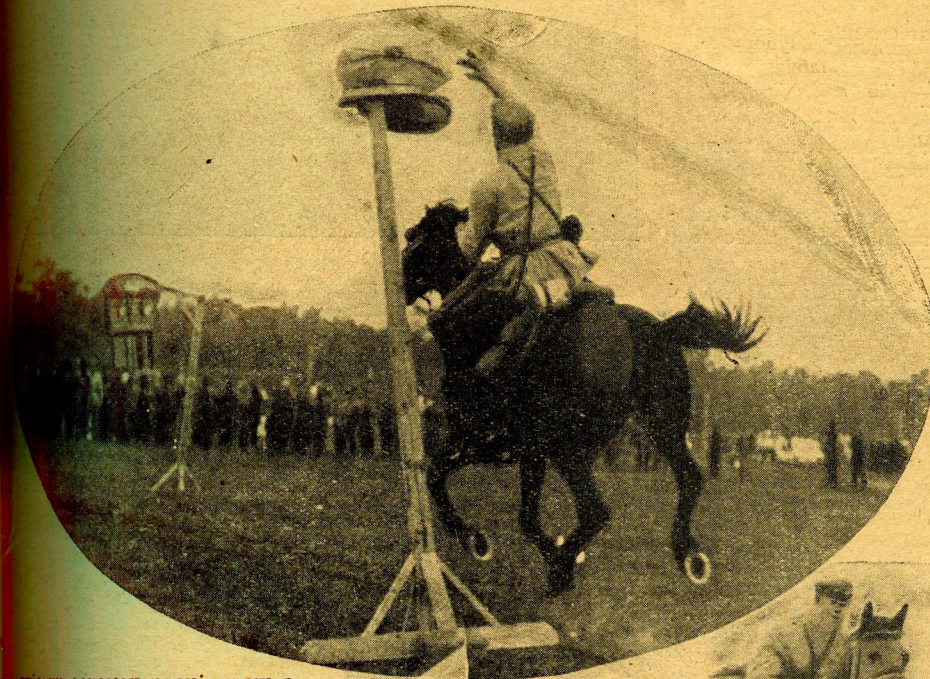
503 міліардами, побічні витрати та збитки війни до 166,500 міліонів, що загалом дає кошта цієї війни в сумі 670 міліардів карб., у 30 раз більше ніж витрачено на війни з 1863 до 1900 р.р.

Ця ж війна освітлюється й цифрами втрат людьми. Всього за час із 1914 до 1919 р. вбито 10.135.000. Крім того, зменшення населення відбувалось також від зниження числа народжень та підвищення смертності—перше дало 20.850.000.000 а друге—6.015.000 чоловіка, що разом дає поменшення населення підчас війни—37.000.000.

Такі-от цифри, що спростовують теорію роззброєння та скорочення озброєнь, як засобу зменшення воєн. Ми гадаємо, що вони дуже показові і дальших коментарів не потребують.

Які ж висновки ми можемо зробити для себе з цих даних?

Посамперед, один з висновків полягає в тій боротьбі проти війни, що її повинні вести робітничий клас, селянство та всі трудящі, ті хто несе усі

До тижня оборони. Кавалерійські змагання

скільки рекомендовані ними заходи сприяли зменшенню або навіть скороченню воєн.

А коли звернутись до історії, то її суто фактичний бік дає зовсім інші, явно вбивчі для пацифістів дані.

За сто років 1800 до 1900р. виключно на всій земній кулі велось не більше й не менше як 210 воєн, включаючи в це число і придушення революційних повстань. Таким чином на один рік життя людства припадало більш ніж 2 війни. Загальна тривалість цих воєн за приблизним підрахунком складала 822 р.

На жаль статистику цього періоду не говорить нам, скільки померли ці війни людей, грошей, а проте ми все ж маємо деякі хоча приблизні дані.

Світовий учений, відомий математик Фламаріон, поставив собі мету вивчити, скільки вбито людей від початку нашої азійсько-європейської історії, тобто приблизно за період 3.000 ро-

ків. Йому пощастило встановити, що це число складає 1.200.000.000 чоловіка. Тому що сторіччя складається з 36,525 років, то дальші підрахунки привели його до висновку, що людство для того, щоб нищити за кожних сто років по 40.000.000 людей, повинно було, не зупиняючись ні на хвилину, вбивати що-дня більш тисячі чоловіка (біля 1.100), тобто майже одного в хвилину, вірніше—46 за годину.

Період, охоплює другу половину минулого віку, трохи детальніше освітлений статистикою. Останнє, хоч і не зовсім точно, дає нам вартість воєн цього часу. Ці цифри, безперечно, дуже характерні, хоч вони освітлюють лише найбільші війни. Війна 1853—56 р. р. коштувала 8.500.000.000 франків; 1859 р.—

тягарі війни та від неї нічого не виграв, а лише втрачав.

Дальший висновок—це тверезе переконання, що доки існує капіталізм—економічні суперечності розвязуватимуться силою і війна матиме характер цілком закономірного явища.

Так само, як висновок слід відзначити, що неминучі жертви та тягарі не тільки можуть, але й мусять бути зменшені попередньою підготовкою оборони нашого Союзу, підготовкою не тільки спеціальною, що є обов'язком Червоної Армії, а й підготовкою до оборони всіх трудящих. Ця підготовка повинна охопити собою всі сторони нашого життя, щоб коли настане час війни, ми з задоволенням могли сказати:

„Так, до оборони нашого Союзу ми готові“.

ЛИСТ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА Ю. Золотарьова

Оповідання

ЗА ЧОТИРИ верстви від містечка Учеті—вокзал. А в другий бік, за дві верстви, на Усвятці—порон.

Червоні стоять на вокзалі і б'ють по порону. А петлюрівці стоять за пороном і б'ють по вокзалу. Посередині на горбочку стоїть містечко з димарем громадської лазні і каланчею.

Зранку з 9-ої години над містечком починають вибухати гарматні набой, а шрапнель весело верещить вгорі, наче кричить:

— Доброго ранку!

І так—до шостої.

О шостій годині більшовики в ешелонах мирно розкупорювали консерви і починали вечеряти. А петлюрівці відбували в сусідні села „по сало“. А сало мабуть любили жареним, бо після них села палили цілими тижнями...

Тільки вночі містечко оживало. Починалися продаж і купівля. Ходили в гості і в синагогу. А коли шрапнелі починали верещати згори „доброго ранку“, містечкові євреї ховалися в таємний спокій льохів.

У містечку ніякої влади не було. Таке становище і вважають за ідеальне деякі політичні угруповання, але містечкові євреї були перековані „государственники“.

Кладовище „Пер Лашез“. Стіна комунарів

Все ж вони ніяк не могли рішити, кого краще чекати: більшовиків чи петлюрівців. Столяр Лейзер більшовиком не був, але він глибоко бажав приходу більшовиків,—це для того, щоб поквитатися з „пузатими“: так піднімають ціни на базарі, що бідній людині не сила зварити пару картоплин на вечерю!

Багатий шкіряник Лейбзон вважав, що хоч петлюрівці й порють животи та перини, але в їхній програмі є пункт про вільний торг.

А про тих, що руйнують базари і конфіскують крам, хіба варт думати чесно євреєві?

Все ж багато хто вважався в виборі влади і вважав, що зняти рундук на базарі це не те саме, що зняти голову з плеч. Євреї ж любили свої голови не менше, ніж свої рундуки.

У вечері, коли містечко зібралося в синагозі для молитви, на трибуні виросла постать Лейбзона. І сказав Лейбзон так:

— По-перше—ша! А по-друге, я можу вас повідомити, що вам боятися нічого, що більшовикам можна побажати пекла і більш нічого. Я одержав листа від швагера з Києва, де він пише, що американський президент надіслав Петлюрі листа з посланням, і в листі написано: „Так як до мене в Америку надійшли чутки про те, що ти, Симоне Петлюро, зарізуєш євреїв, то я тебе перший і останній раз попереджую, що коли хоч один волос упаде з єврей-

ПАМ'ЯТИ ПАРИЗЬКИХ КОМУНАРІВ

Демонстрація комуністів на кладовищі Пер Лашез Паризької комуні. В передньому ряду—старий комунар Камеліна, далі—Марсель Каше, Вейан Кутюрє

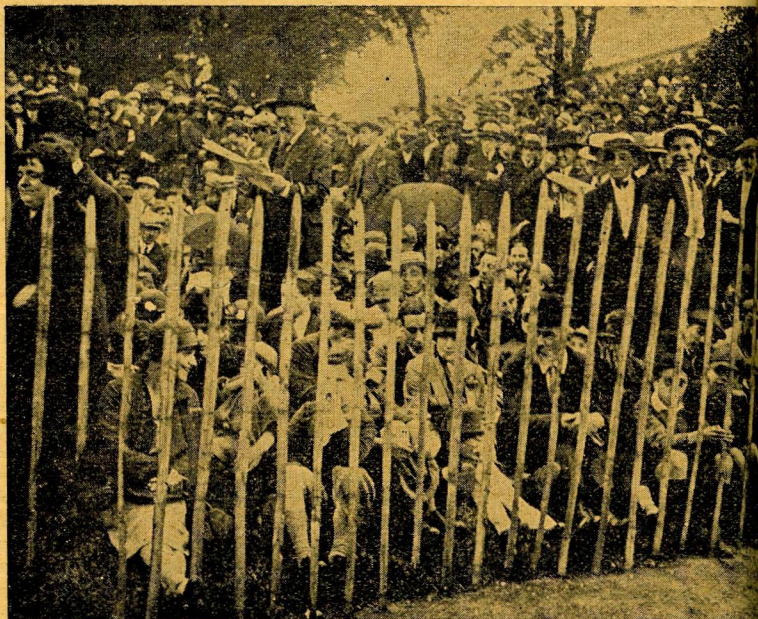
ської голови, то будеш мати діло зі мною у Нью-Йорку на Ріверсайд-Стріт, вл. будинок № 6, аптеки“... Так пише американський президент. Са посилає Петлюрі це послання і розм'ячив його. І зараз у Петлюрі в програмі один новий пункт: категорично раз назавжди заборонено бити й євреїв ні під яким виглядом! Отже, розходьтесь по хатах і спокійно чекайте того, з ким господь бог і американський президент.

Столяр Лейзер стояв за трибуною і всяко зував з Лейбзона. А коли той скінчив, він вигукнув:

— Я знаю в Петлюрі у програмі тільки новий пункт: щоб євреїв справді не вішати... за а від цього числа виключно за ноги! Більш нових пунктів у Петлюрі нема, говорю це вам я, зер, а хто в цьому сумнівається, хай підійде до євреї до Лейзера де підійшли, але Лейбзон вс крикнув:

— Ви справжній більшовик, Лейзер, і я вам дам не місце в синагозі!

— Стану я з такими йолопами залишатися! крикнув Лейзер і вийшов.

Робітники біля стіни комунарів

Пізно вночі поверталися євреї з синагоги і говорили:

— Раз Лейбзон каже, він знає!

— Легко сказати, американський президент. Він—та Мон-фіоре!

— Ну—ну: Бісмарк був трохи вищий за них обох.

— Зрівняв: Бісмарк. Це-ж Америка!...

Днів через три перестали лопатися в небесах гарматні на-
вої і незабаром петлюрівці вступили в містечко.

Видно петлюрівці ще не знали про листа американського
президента, бо перш за все розійшлися по єврейських хатах і
увізь у самого Лейбзона відібрали 100 тисяч романівськими, а
його дружині, що кинулася рятувати гроші, набили такого ока,
що в усьому містечку не знайшлося стільки пудри, щоб забілити
визину.

А ввечері петлюрівці вчинили найсправжніший погром.
Лейбзон, сидючи під дахом коло дружини, сказав пере-
рвано:

— Ні, я таки бачу, що вони справді нічого не знають про
американського президента!

Втих трохи погром. Вийшов наказ петлюрівського комен-
данта, але грабунки тревали далі.

І ось зібралися у Лейбзона шестеро крадих людей у мі-
стечку і стали радитися, як бути.

Лейбзон тер довго чоло, і нарешті сказав:

— Я розумію, в чім річ. Очевидно Петлюри не дали про-
стати листа президента. Очевидно хтось із його підручних
затримав. Треба, євреї, негайно відрядитися до ставки Петлюри.
До Жмеринки і відкрити йому очі, а також вказати на всю не-
безпечність, що загрожує йому від невиконання наказу амери-
канського президента.

— Це правда!—сказав рабин.—Я цілком погоджуюсь із ша-
новним Лейбзоном. Так тому й бути.

Сперечатися не стали і одразу перейшли до питання, кого
послати.

Іхати до ставки Петлюри—це не зовсім просто. І старий
рабин вирішив.

— Пошлемо,—каже,—з пакунком столяра Лейзера. Він ве-
даний бешкетник і як що йому скрутять там паскудну голову,
буде йому й дорога.

Послали за Лейзером. Той уже спав, і, лаючись, пішов до
Лейбзона.

— Послухайте, Лейзер!—сказали йому.—Хоть ви й бунтів-
ник, але у вас єврейське серце: їдьте до Петлюри до Жмеринки
бо Авраама, Ісаака та Якова нагородить вас!

Лейзер брутально відповів:

— Хай бог Авраама, Ісаака та Якова їде до Жмеринки, а
я їду спати!

І вийшов.

Лейбзон божився й кричав, що зараз же піде до комен-
данта і видасть Лейзера, як більшовика.

Все ж до коменданта він не пішов і пропонував іще
раз обговорити питання. Ще раз обговорили і ухвалили: їхати
до Жмеринки Лейбзону, мануфактуристові Гурляндові і мо-
лодому адвокатові Альбертові Хацкелевичеві.

А через те, що їхати доводилося до високої особи,—підхо-
пити з собою також найкращу святкову тору з синагоги.

І погодилися. І жінка Лейбзона почала негайно жарити
свіжі шийки з борошном у маслі та пекти пироги з печінкою.
Вранці пішли до коменданта.

Вартовий коло дверей мав явний намір проколоти всіх
їх багнетом, а в коридорі їх ошпарило окропом з гарячого
ванна, що його несли дві дужі лапи з приміщення команди.

Молодий комендант прийняв їх дуже тепло, гостинно. Всі
євреї надзвичайно довго, надзвичайно розсудливо, надзви-
чайно красномовно,—а де бракувало слів, пальцями,—поясню-
ючи всю важливість листа американського президента, дово-
дили, що єврейський народ нічого не має проти Петлюри і
в кінці навіть навели цитату з „Мідраша“.

Цитата з „Мідраша“ видно дуже подобалася безсумо-
вній петлюрівському комендантові, бо він негайно покликав поміч-
ника і, вказуючи євреїв, сказав:

— Пане-осауле, цим людям треба поїхати до батька
Петлюри.

— Слухаю.

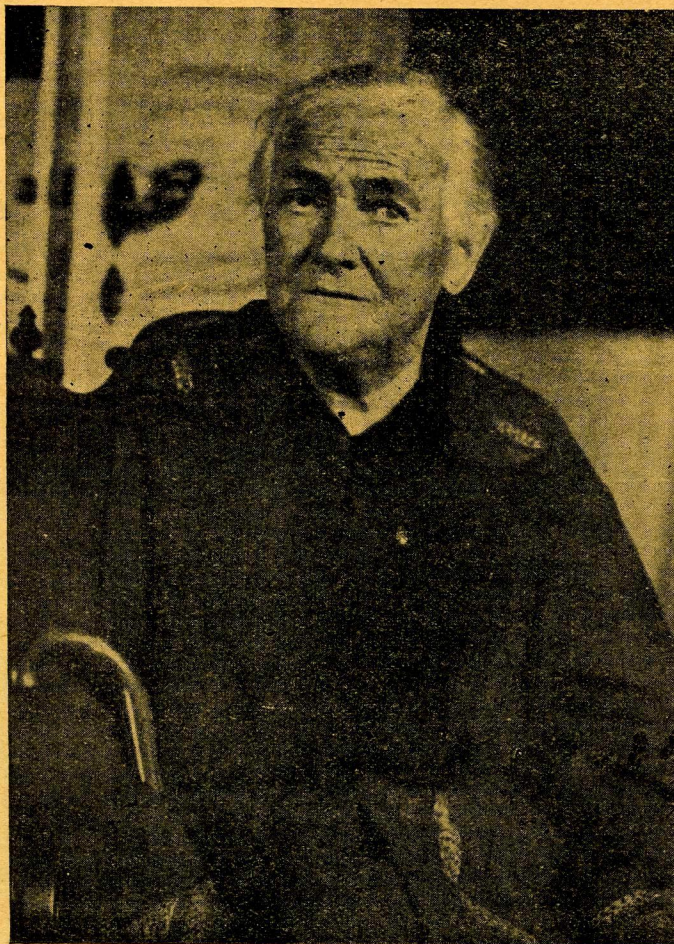
— Так ось що, дайте їм перепустку до Жмеринки і... гм...
трохи далі...

— Ні,—сказали євреї.—Нам тільки до Жмеринки.

— Та нічого, можна й трохи далі. Йдіть, пане-осауле!

— Слухаю.

Євреї довго дякували і дали грошей. Комендант з подякою
приніс. На радощах дали й панові-осаулові і навіть тому
шпидеви, що їх трохи не обварив із самовару.

Клара Цеткін

до семидесятих роковин з дня народження

Всі були зворушені.

— Ходіть за мною!—сказав осаул.

Євреї шанобливо пішли за осаулом, хоча й трохи дивува-
лися, що перепустки у петлюрівського коменданта давались
десь унизу, в льоху за ґратами, куди їх вів пан-осаул.

І всі четверо спокійно й весело спускалися по скрипучих
приступочках...

...Ані запашних гусячих шийок, ані зарожевілих пиріжків із
печінкою не довелося їм скоштувати...

А комендант сидів того ж вечора за столом і писав наказа
про те, що за його розпорядженням розстріляно трьох єврей-
ських наркомів за зносини з американським президентом, а
також за те, що вони расп'яли Христа.

Коли чорновика наказу прочитав пан-осаул, він сказав:

— Директорія ще не рвала дипломатичних зносин із Спо-
лученими Штатами, тому ніяково писати „за зносини з амери-
канським президентом“.

Комендант почував потилицю і сказав:

— А що, той американський президент,—жид чи православний?

— Хрещений жид!—переконано сказав осаул.—Всі американці
хрещені жиди!

Пан-осаул був людина освічена і колись, кажуть, навіть
скінчив чотири класи реальної школи.

— Хрещений—все одно жид!—сказав комендант і припи-
сав до наказу таке:

„За зносини з американським жидівським президентом“

— Тепер буде гаразд!—сказав він, промокнув і крикнув
вістовому:—До друкарні.

Комендант після цього завалився в фотельку і солодко
мріяв про те, що добре було б оце опинитися в Америці і та-
кого перцю задати всім жидам та їхнім американським пре-
зидентам!

КУТОК КОТЛЯРЕВСЬКОГО В ПОЛТАВІ

Стаття й фото Г. Рогозівського

М. І. Головатинський, ідейний охоронець історичного пам'ятника-будинку, де жив Іван Котляревський

НА КРАЮ Полтави, на верхів'ю гори, що відкриває широкий краєвид на річку Ворскло, на суміжні лани, луки, ліси та села, розкинувся гайок, що здавна носить назву „куток Івана Котляревського“. В гушавині цього гаю зберігся старенький дубовий будинок, де народився, жив, працював і вмер основоположник нової української літератури Іван Котляревський.

Будинок цей складався колись з

п'яти скромних кімнат. В одній із них був кабінет автора „Енеїди“, де стояло ліжко письменника, стіл та шафа з книжками,—серед них було найбільше латинських, французьких та руських. Цікава деталь—це старосвітський стінний годинник. На його циферблаті були намальовані Адам і Єва під забороненим деревом „пізнання добра і зла“. Навколо дерева висла гадюка, що рухалась від ударів маятника.

З кабінету вели двері на веранду, куди письменник часто виходив милуватися краєвидами, що простягаються геть-геть аж на колишню „Мазурівку“, де ніби то жили батьки „Наташки-Полтавки“—Терпили.

Так виглядав будинок Котляревського в старовину. Та з часом він дуже змінився, а з реліквій письменника мало що й залишилося. Головна причина цьому—частий перехід будинку із рук у руки. Був навіть час, коли в будинкові займалися шинкарством...

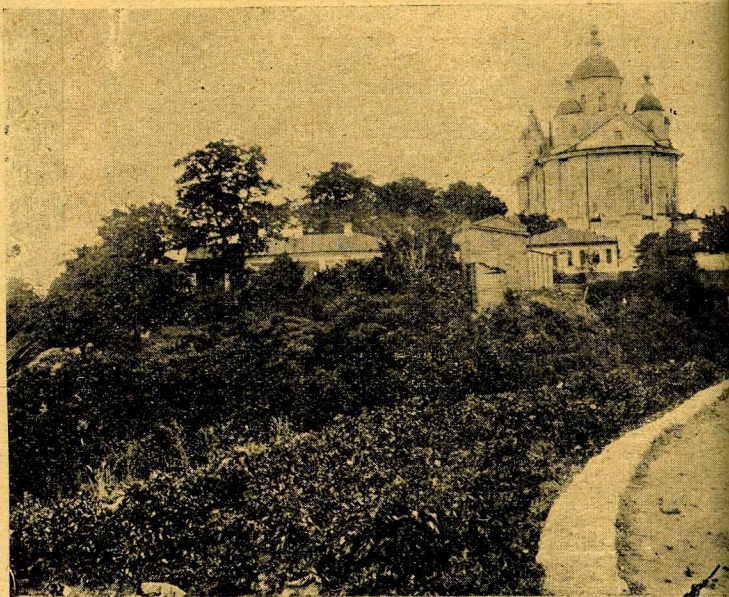
Років 30 тому (в 1897 р.) будинок достався М. І. Головатинському. В цей час він виглядав майже цілковитою руїною,

а через те Головатинський заходився його перебудувати. Перебудові було відкрито під грубим шаром крейди дуже цікаві пам'ятки: це різьблений сволок з чітким написом слав'янськими літерами:

„Создася дом сей во ім'я отца і сина і святого духа року 1705“.

Цей сволок було оцінено в свій час Чернігівським музеєм у п'ять тисяч карбованців, але Головатинський пропозицію хилив і залишив його в перебудованому будинкові.

З початку лютневої революції куток Котляревського

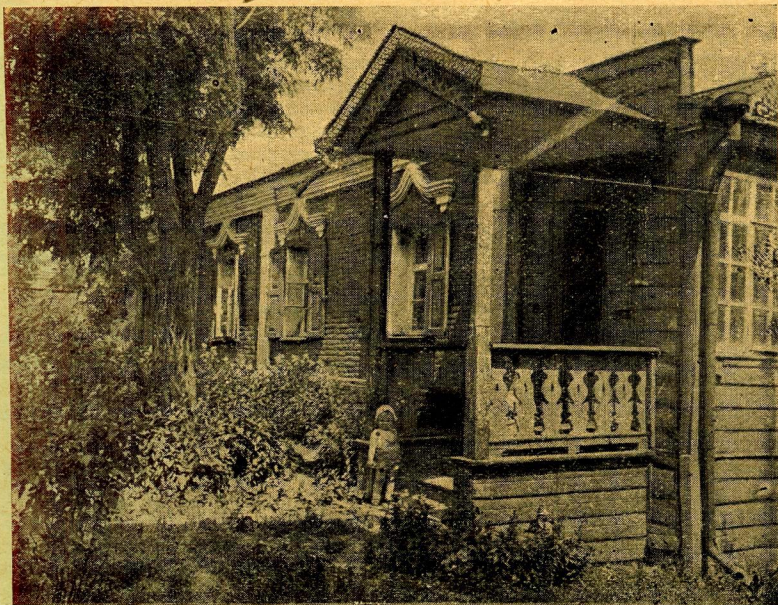
Краєвид „Іванового Гаю“ в Полтаві. В далечині—соборна церква, бал в гушавині дерев—реставрований будинок Котляревського

іменуюється з нагоди 150-х роковин з дня народження письменника на „Іванів Гай“, що з часом став місцем для культурних розваг. Його освітлюють електрикою, реставрують історичну „Білу альтанку“, а в одній з кімнат влаштовують культкуток, де відвідувачі мали змогу ознайомлюватися з життям і творчістю Котляревського. Особливо цікаво в будинку у дні народження й смерті письменника. Весь „Іванів Гай“ та будинок Котляревського був тоді яскраво ілюмінований електрикою, а відвідувачів відверто завалювала куток великого письменника.

Але це було десять років тому. Тепер „Іванів Гай“ руйнується. Гора що року помітно сповзає, грожуючи й самому будинкові. Будинок денационалізовано і комунгоспівський орендар повернув кімнати культкуток, де зберігалися історичні пам'ятки на кухню. З „Іванового Гаю“, як кутка культурних розваг, не залишилося й сліду. Так нищиться один з найбільших пам'ятників основоположникові нової української літератури.

В більшій пошані був куток Івана Котляревського в минулі часи. Цікавився ним і Тарас Шевченко. Побувавши в Полтаві в 1845 році він замалював будинок разом з соборною церквою. Цей малюнок зберігається тепер у Полтавському держмузеї. Там же зберігається й фотографія будинку, зроблена М. І. Головатинським у 1897 р. перед його реставрацією. А тепер будинок разом з гаєм нищиться і загрожувє цілковите забуття і руїна.

Найближаються 90 роковини з дня смерті Котляревського. Чи не час згадати нашому громадянству відомі слова його: „Перша ознака кожного культурного народу в те, як він ставиться до своєї старовини“.

Реставрований М. І. Головатинським будинок Котляревського в Полтаві

РІЗЬБЯР-ПІЧНИК

Нарис В. Пальмової

Звуть його Олександр Єгорович Аліпов, він син бідного селянина села Семенова Дмитрівського повіту Курської губернії.

Ще з малих літ на пасовиськах він почав ліпити з глини виграшки для своїх товаришів, а коли виріс, то пішов на заробітки в місто. Там він навчився грамоти і трохи згодом

пригноблених. В Москві немає помешкання і він б'ється як риба об лід, щоб найти куток, де б можна було ліпити.

Врешті знаходить і починає роботу. Він за-

О. Г. Аліпов

став пічком. Робив печі, ліпив стелі й заліми, а в вільний од роботи час ліпив десятників, інженерів й інших панів, та так успішно, що Евпаторійська місцева дума видала йому субсидію на подяку в Пітер для навчання в Художній Академії. Там на іспиті запропонували йому викласти погруддя Глінки—те саме, що й по сей день стоїть в Київ перед консерваторією. Не дивлячись на це все ж в Академію попасти йому не вдалося. Залишившись без роботи і без грошей у чужому місті він почував себе досить погано, але вирішила його з бід майстерня Рєпіна, що направила його до „добротворця“ мистецтва, різьбяр-аматора полковника Петра Олександровича Самонова, що захопив у той час взяти участь у конкурсі на пам'ятник Скобелеву. Аліпов зліпив йому 16 фігурок солдатів і самого Скобелева і за це дістав з барського столу ларі з вином та по 8 крб. за кожен статуетку. Самонов же змішав за „свої“ виключно художні твори дістав першу премію на конкурс і робота „його“ стала на бувшому Скобелевському майдані в Москві, доки не добилася її революція.

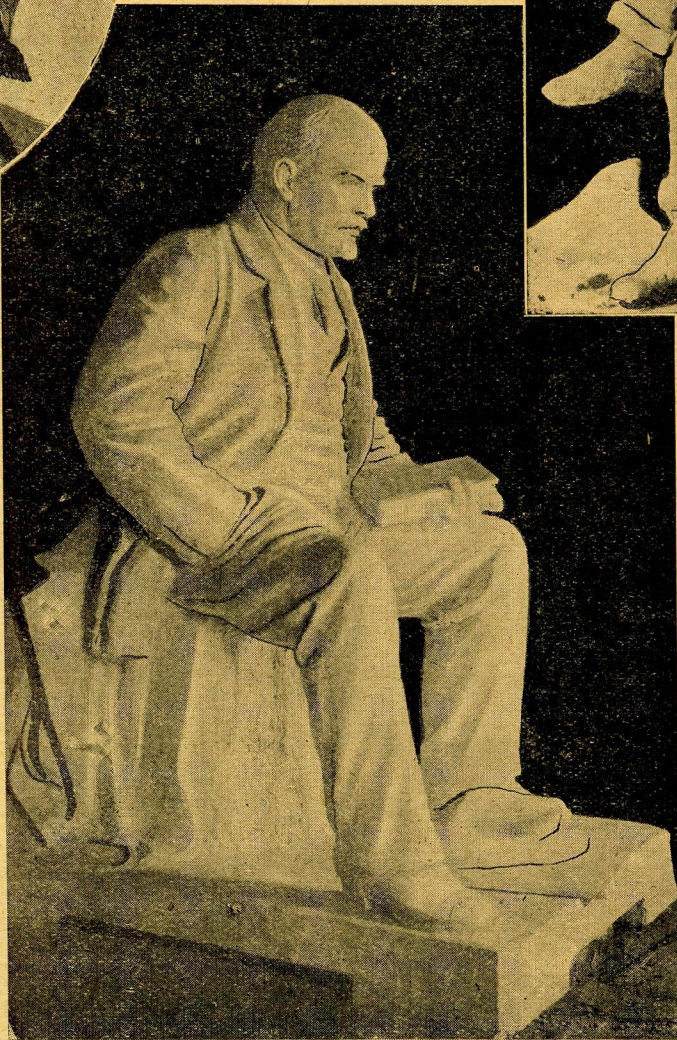
На цьому й закінчилась художня кар'єра т. Аліпова при царів-батюшці. Він знову повернувся до підрядчиків ставити печі, а ночами ліпив за гроші різних панів, що приїздили на прорти.

Так мучився він 30 років.

Та ось прийшла революція й почалось для Аліпова нове життя.

Він приймає участь у громадському й політичному житті як член Профсоюзу Будівельників, знову ставить печі.

Вмер Ілліч, Аліпов кидає все, продає свої останні речі, й поїхав в Москву, щоб виліпити великого вождя трудящих та

Ленін-мисленник

не до столу; на ньому два полумиски—з підсмаженою на олії картоплею та житнім хлібом—от і все, весь обід талановитого пролетарського скульптора.

В одному з кутків стоїть догори дном великий ящик, на ньому мішок набитий соломкою, драгенька ковдра й подушка, От і вся обстановка цього „ательє“.

Статуя Леніна була закінчена: Він дав їй назву „Ленін мисленник“. Це одна з самих талановитих праць художника. Всі його роботи відрізняються тим, що вони схожі на найкращі портрети тих осіб, з кого він ліпить. Такі: двоє погрудь т. Мархлевського, бюст Котовського та Фрунзе.

Художник

доволений, працює в день і вночі копіює з одкриток, бо ж не бачив він Ілліча ні разу в житті. На хороші ж портрети в нього немає грошей, навіть немає 20 коп. щоб піти в музей.

Врешті кінчив. Погруддя готове, одлив його в гіпсі, несе в Комісію по увічненню пам'яті В. І. Леніна—ухвалили протоколом за № 17 од 25/III—24 р. і бюст виставили в Музеї Революції.

Я несподівано прийшла тоді в його канурку, що була йому й за „ательє“ й за помешкання для житла й бачила там:

В натуральну величину статую Ілліча з глини, а на вікні й по кутках погруддя Маркса, Дзержинського, Лозовського, статуетки робітників, художників, тут же великий ящик з глиною, два стільці на п'ятьох ніжках, залізна пічка й на ній поганий чайничок, а поруч щось заляпане глиною, подіб-

Птах Ятаюс передає Рамі перстень Сіти. Рама вбиває потвору-велетня Кабанду

З ПАМ'ЯТОК РОСКВІТУ ІНДУСЬКОГО МИСТЕЦТВА НА ЯВІ

Стаття В. Кобринського

В ПЕРШІЙ половині VII-го віку по Хр. Магараджа Гар-завардана будує велику буддійську державу, що охоплює Індію від гір Віндія до Гамалаїв зі столицею Наланда, центром високорозвиненої культури північної Індії. Вплив цієї великої держави поширюється не тільки в самій великій Індії, а й у Тибеті та в Індонезії. Через Бенгалію наландська культура проходить у Шрівіяньську державу на Суматрі та в її колонію на середній Яві. Шрівіяньський рід Шайлендра старанно дбає про архітектурно-скульптурне буддійське мистецтво. Будеться відома буддійська святиня Боро Будур. З половини IX віку по Хр. східно-яванські брамінські князі вигонять Шалендр із Яви, засновують на Яві у Лара Дйонггрангу нову вже брамінську святиню з шости будинків. На одному з них, присвяченому брамінському богові Шіві, дуже добре зберігся фриз, що переказує історію Рами, тобто вчоловіченого бога Вішну. Хоч святиня й брамінська, а будували її, очевидно, майстри тої ж славетної буддійської Наландської школи, що перед тим побудували й Боро Будур. Подаючи тут зразки досягнень цієї школи, ми повинні переказувати саму легенду про Раму для кращого зрозуміння змісту фризового рельєфу в Лара Дйонггрангу.

Легенд про Раму є багато. Найбільш поширена вона в варіанті „Рамаяни“, відомого епоса поета Вальмікі. Ось її скорочений переказ:

Цар Дашарата в Айодію має три неплідні старші жінки. Йому треба сина наслідника на престол. Одже він кладе жертви богам, щоб дали йому сина. Після однієї такої жертви бог Вішну дав йому трюнок для жінок. Од цього трюнку жінки вагітніють і проводять йому чотирьох синів: Раму, Бгарату, Лаксману та Шатрухну. Протягом цього ж таки часу князь демонів Равана завдяки аскезі стає таким могутнім, що й самі боги бояться його. Вони обирають бога Вішну, щоб зі-

йшов на землю та переміг його. Вішну вступає в тіло Раму. Святий Вішвамітра просить короля Дашарату дати йому сина Раму та Лаксману на охорону проти демонів, що нищать Айодію.

Йому його жертви. Дашарата погоджується і брати убивають демонів-велетнів. Вдячний Вішвамітра висвататись у Мітілю, до короля Яви. Дужий Рама натягає лука бога Шиви і здобуває собі королівську дощину Сіту за жінку (мал. 3). Вертаючись додому, Рама перемагає в бою велетня Парашураму і як переможець дістає собі його лука. Радий перемогами сватається до Рамі, до короля Яви. Дашарата хоче висватати його на царя. Та тут Кайкея, мати Рамового брата Бгарати, притакує Дашараті, що він іще раніше обіцяв їй, що він іще раніше обіцяв їй, щоб Раму прогнано з дому на три роки. Щоб дати батькові спокій, додержати слова, Рама бере жінку Сіту та брата Лаксману і йде собі геть. Замість Рами висватують на царя Бгарату (мал. 4). Рама переходить річку Ганг та бідно живе в лісі. Його шукає там брат Бгарата, сповіщає його, що батько Дашарата помер за ним, і просить його повернутися. Айодію та перейняти царську власть. Рама не згоджується і настановляє Бгарату своїм заступником на престолі. Після цього Рама з Сітою та Лаксманом мандрує далі і осідає в Дандакійському лісі. Тут у нього закохується дівчина-велетень Шурпанака, сестра князя демонів Равани, хочаби причарувати його, обертеться у вродливу дівчину людського зросту (мал. 2). Та Рама не хоче. Шурпанака залицяється далі до Рами, однак і цей не хоче її. Шурпанака хоче помститися за це на Сіті, але Лаксман ловить її під час замішування одрізує їй носа й вуха і жене її до Покалічена тікає до брата Равани, а цей хитрощами викрадає Сіту та заносить її до Лауки (Цейлону). Птах Ятаюс хоче визволити Сіту, та йому це не щастить, його тяжко поранює

Дівчина-велетень Шурпанака обертається у вродливу дівчину людського зросту

Тільки й того, що Сіта встигла передати йому свій перстень для Рами. Рама й Лаксmana, шукаючи Сіту, знаходять Ятаюса. Перед смертю птах передає Сітин перстень Рамі (мал. 1). Простуючи далі на південь Рама й Лаксmana здибають потворувелетня Кабанду і вбивають його (той же мал. 1). Кабанда, одкуплений смертю від гріхів, радить їм розшукати мал'ячого князя Сугриву, вигнаного своїм братом Валану з міста Кіткіни. Вони знаходять Сугриву та складають із ним таку угоду: Рама допоможе Сугриву вбити Валану і дістатися знову на втрачений престол, а Сугрива допоможе Рамі розшукати Сіту. Рама стріляє Валану, Сугрива став князем і Рама видає наказ до всіх малп Сугриві шукати Сіту в усіх кутках світу. Малпа Ганумат перестрибує морську протоку між Індією і Лаукою (Цейлоном), убиває богиню-охоронницю острова та віднаходить Сіту. Тут на Ганумата нападає ворожий велетень і ловить його. Гануматові навівають на хвіст намочену олією ганчірку і підпалюють її, щоб спалити малпу живцем. Ганумата ж огонь не бере: він тільки бігає од хати до хати, палить ворогове місто, а далі вертається до Рами та сповіщає його про Сіту. Рама кладе греблю через море, веде тяжкі безупинні бої з велетнями, доходить до Раваніного міста, стріляє Равану на смерть і визволяє Сіту. Сіта піддається вогневій пробі, щоб довести свою незайманість. Рама приймає Сіту і вертається з нею та своїм братом до Аюдію і живе з Сітою щасливо довгий час. Однак, його підвладні чомусь невдоволені його співжиттям із Сітою і він мусить одіслати Под себе тетя. Прогнана Сіта живе за містом у лісі, в хати-

Рама стріляє з луку Шіви і здобуває тим у жінки Сіту

ні поета Вальмікі. Тут вона народжує близнят Кушу й Лаву, а Вальмікі виховує і вчить їх. Через кілька років Рама влаштовує свято приносу в жертву коней, куди приходить і Вальмікі зі своїми учнями Кушою та Лавою, що деклямують перед Рамою Вальмікін епос „Рамаяну“. Рама пізнає декламаторів як своїх синів і кличе назад Сіту жити з ним. Сіта викликає землю на свідка незаслуженої тяжкої кривди і перед очима Рами западається під землю навіки, а Рама незабаром як бог Вішну сходить на небо.

Рама-рельєф у Лара Дйонггрангу не має тої симетричної будови, точно зрівноваженої, що її мають рельєфи в Боро Будур, та однак він являє собою твір високої художньої вартости, позний життя та легкої рухової композиції, що згармонізовано пливе фризом. Обличчя й фігури тонко відчуті, проінняті ноткою загадкової східної містики та грації. Лара Дйонггрангський фриз є одним з найкращих пам'ятників індуського мистецтва VIII—IX віків. У ньому спостерігаємо досягнення довшого періоду розвитку індуського мистецтва; не тільки гармонія та живість, але душевні настрої, що виявляються чи то радістю (напр. Бгарата, коли його висвячують

на царя, мал. 4), чи то тужливим очікуванням, ясно в переможній формі зафіксовано в камені. Цей рельєф стоїть без порівняння вище, ніж в Європі рельєфи з тієї самої доби, тоб-то рельєфи романського стилю лицарських часів. А композиційною сміливістю вони сягають у добу європейського пізнього, вже високо розвиненого Ренесансу.

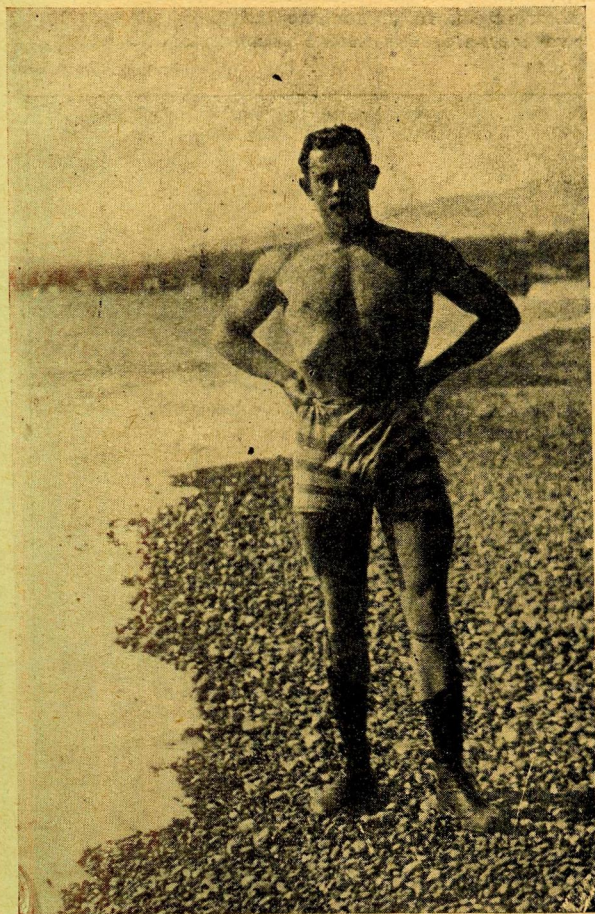
Бгарату висвячують на царя

ФАБРИКА БОГІВ

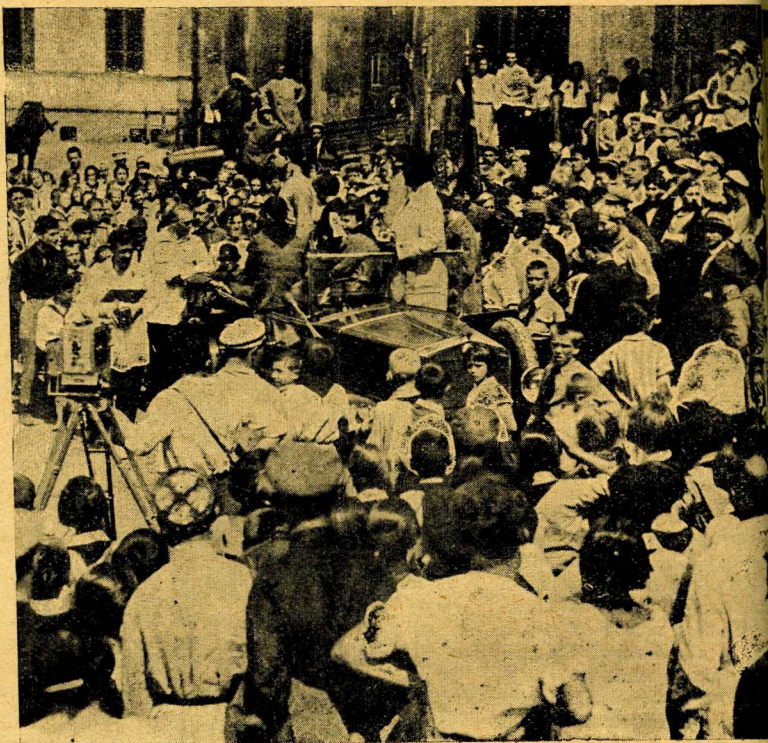
Оповідання Леоніда Чернова

1.

— Ви тут на курорті з дружиною?
— Ні, я нежонатий. У мене наречена в Ленінграді.
— Ах, наречена?.. Скільки?
— Дивне запитання... Одна, звичайно.
— Ні, я питаю, скільки тисяч має ваша наречена?
— А звідки я знаю? Карбованців, мабуть, сто на місяць. Мене то мало цікавить.
— Ага, розумію. Ви, напевне, директор тресту.
Нафта?
— Я зовсім не директор. Я письменник.
— Ах, письменник?.. Дуже приємно. Скільки?
— Років п'ять.
— Ні, я питаю, скільки заробляєте? Тисяч 15—20?
— Ви вгадали. Років за десять я можу заробити таку суму.
— І ви?! після цього?! не цікавитеся?! скільки грошей?! має ваша наречена?!
— Звичайно, ні. Просто я люблю її—тай годі. В його очах блиснуло призи́рство і відзначилася робота думки,—наскільки, звичайно, може працювати мозок у таку пекельну спеку.
Ми—голі—лежали поруч на гарячій піску, насунувши на пстилиці свої капелюхи.
Вгорі над нами палало сліпуче сонце. Навкруги—весь пляж вкрито було сотнями напівголих тіл. Біля наших ніг ласкаво хлопотіло блакитне море...
Він закліпав очима, став на коліна і закричав:
— Ви, українці—неймовірні ідеалісти! Так—так! Така молода, така обдарована нація—і рап-

На кримському побережжі

Зустріч делегації англійських піонерів на Жовтневому вокзалі в Москві

том ідеалісти! Неможливо! Йому однаково—мільйонерша його наречена чи просто жebraчка! Він—письменник, і він не думає, що на вищійшій борно́го вазеліну він міг би заробити вдсятеро більше! Гані! У вас немає ділового підходу до життя, організованості, цілісності установки!

— Слухайте,—ліниво зупинив я його.—Ви, часом, не фініспекти? Він ніби тільки й чекав на це запитання: одкинув простирало, сунув панаму і простяг мені руку.
— Джим Вількінс, фабрикант богів.
— Фабрикант чого-о?
— Богів.
— Не розумію.
— Нема нічого дивного. Відсутність морально-комерційного хисту. Хотите, розкажу? Історія ідеального сполучення найчистішого істинського морального задоволення з комерційними інтересами. Хочете слухати?

2.

— Помираючи, мій добрий батько закликав до себе мене і брата Тома.
— Сини мої,—простогнав старий,—прийшла моя черга покинути цей вередливий світ. Чесна двадцятирічна праця на біржі дала мені змогу залишити вам непогану спадщину в векселях та цінних паперах. Але з багаторічного досвіду я знаю, як мало думає діловий американець про порятунок душі та добродійні справи. Не забувайте про це, сини мої, як забував ваш батько, кого чорти вже готуються підсмалювати на повільнім огні. Ділополегшення його пекельних страждань—ви повинні в вашому будинку почесне місце одвести на добрі діла. Не забувайте про малих страждущих і нещасних. Ви повинні віддавати на це діло п'ять відсотків... процентів... процентів...

Тут наш добрий батько закрехтав і віддав душу тому, хто мав неї право... Боюсь запевнити вас, що це був саме бог.

Ми дуже любили нашого батька. Ми дуже сумували. Ще бачили. Зупинка діла на два дні дала нам збитку на триста десять тисяч! Життя Том ходив—білий, як крейда.

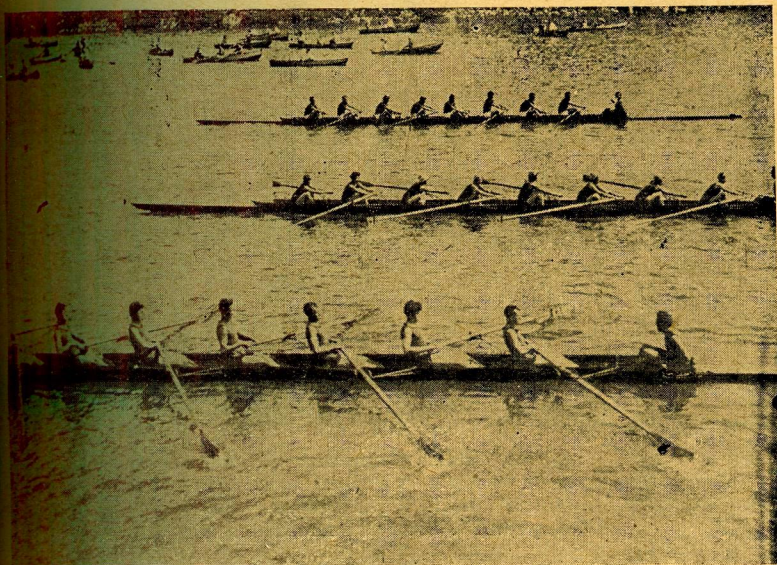
— Ну,—сказав я Томові згодом,—як же ми використаємо капітал?
— Старий хрін був не такий дурень, як хотів прикинутися. Він задумано відповів Том.—Він пустив по світу з торбиною не одну сотню людей. Він розкошував, а ми тепер повинні віддати свої гроші його порятунок. Це неможливо, Джим. Треба щось придумати. От ми маємо повну збірку творів Зіґмунда Фрейда. Я беру Крафт-Ебінґа. Читай і думай. Ми повинні винайти такі компромісні форми, що задовольнили б обидві сторони.

3.

Минув місяць.

Я вже з пам'яті цитував цілі сторінки старого Зіґмунда.

Одного разу, вранці Том прибіг до мене, упав на канапу і застонів.

Відкриття водяної станції МГСПС у Москві. Змагання восьмивесельних човнів

— Нічого не можу придумати. Лишається відкрити при-
тулок для недоношених цуценят або богадільню для підстарку-
ватих клерків.

— Ти—справжній дикун!—скрикнув я.—Ти забув про наш
принцип: з'єднання добрих діл з комерційною справою. Одне
одному не повинно заважати. Я придумав! Єсть! Я відкриваю
фабрику богів. Ти організує школу місіонерів.

— Ви не розумієте? Том теж відразу не зрозумів.
А я в той час придумав діло, що відразу посунуло впер-д
справу цивілізації.

4.

За півроку фабрика почала працювати.

Бажаючи полегчити життя нещасних темних дикунів наших
тропічних колоній, я почав дешеве масове виробництво ідолів
для всіх поганських вір на всі ціни й смаки.

Велетенські океанські пароплави везуть моїх ідолів разом
з моїми комерційними агентами до всіх тропічних країн, де ще
живуть бідні некультуни дикуни.

Дикуни благословляють моє ім'я,
падають ниць перед богами і в міну
на ідолів несуть на мої пароплави
всікі витребеньки: золоті самородки,
слонову кість, самоцвітне каміння.

Трохи згодом, коли весь чорно-
шкірий світ молиться моїм ідолам і
збут помітно зменшується, я сповіщаю
про це брата.

Том негайно відряджає до тропіч-
них країн де-кілька партій місіонерів
власної школи. Місіонери за 400 до-
ларів у місяць несуть до дикунів світ
істинної християнської віри і, щоб до-
вести безсилля ідолів, ловко відби-
вають їм голови і скидають з підніжжя.

Некультуни дикуни ображаються,
кричать, кличуть жерців—і місіонери
дистають де-кілька стріл у м'ягкі ча-
стини тіла.

За десять хвилин весь світ облітає
тривожне радіо:

— Повстання дикунів на остро-
вах Реджі-Педжі. Життя наших грома-
дян у небезпеці. Рятуйте наші душі!
S.O.S.

Весь світ знає, як турбується наш
уряд за своїх громадян. Півдесятка
дредноутів з аеропланами приводять
дикунів до переконання, що місіонер-
ські м'ягкі частини користуються в
колоніальних країнах правом цілко-
витої екстериторіальності.

Правда, тут трапляються й маленькі
невручності нашої професії. Руйнуючи

поганських богів, салдати заразом, про всякий випа-
док, винищують між іншим і частину дикунів.

Коли мене сповіщають про це, я згадую покій-
ного батька, і серце мов обливається кров'ю за
нещасних дикунів.

— Вони потребують утіхи в релігії,—думаю
я,—а богів їхніх геть знищено... Що робити?
Як допомогти нещасним?

Я кличу свого управителя,—і другого дня оке-
анський пароплав, навантажений новою партією
идолів та агентів, відпливав до берегів дикунської
країни.

А Том тим часом готує свіжу партію місіонерів.

5.

Містер Джим Вількінс сперся на лікоть.

— Ну... Що ви скажете?

— Що я скажу? Що ви зовсім не америка-
нець!—от що я скажу.

— Тоб-то як?

— Дуже просто. Маючи власних ідолів та мі-
сіонерів, ви не могли додуматись до того, щоб
відкрити також і власний завод дикунів, на кшталт
кінського. Так-так! Ще десяток років—і ваші салдати
переб'ють усіх дикунів. Що ви тоді робитимете, га?

— Любчику, та ви ж—справжній американець!

— Надто багато чести, містер. Я лишень
скромний український літератор... І я кажу: вам
треба організувати власний завод дикунів...

— Чудесно!!

— ... і власний рушничний та гарматний заводи...

— Геніяльно!

— ... і чекати того часу, коли дикуни захоплять ваші руш-
ниці та гармати і повернуть їх пащами до вас, і виженуть із
своїх країн усіх мерзотників та негідників...

Він розкрив рота, довго мовчки дивився на мене, потім
сплюнув і одвернувся.

Одвернувся й я.

Сонде ще міцніше почало пестити мене своїм пекучим про-
мінням.

Мені здалося, що я поволі ростоплюсь у сліпучому сайві.

... Коли повів свіжий вітерець, я підвів голову. Містера
Вількінса вже не було коло мене. Біля моїх ніг солодко хлю-
потіло море.

Хто він, містер Вількінс? Коли я бачив його? І чи бачив
взагалі? Не знаю сам. Може все це тільки приснилося мені під
гарячими ласками південного сонця...

АВІОСПОЛУЧЕННЯ ПАРИЖ—МОСКВА

Між Парижем та Москвою утворюється постійне пасажирсько-почтове аеропланне сполу-
чення. На фотографії—4-моторний „Фарман“ на паризькому аеродромі готується відле-
тати в Москву

Роздача роботи та інструктування кустарок

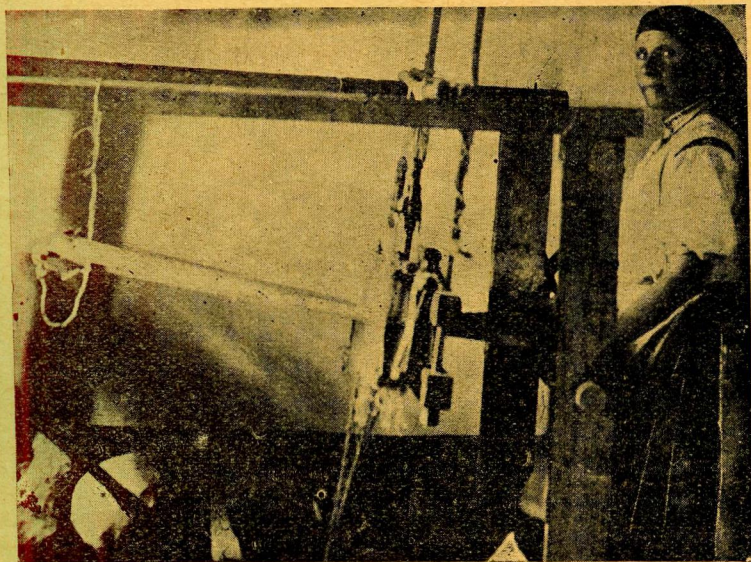
СЕЛО Клембівка Ямпільського району Могилів-Подільського округу з 1870 р. відома своїми оригінальними й художніми вишивками та полотнами свого виробу.

З 1903 р. вишивки почали втрачати свою художню цінність і оригінальність. Промисел набув комерційного характеру і скупщики поволі прищепили йому смак міщанства, чужі елементи і поховавши чудові клембівські визерунки, принесли з міста позолоту-сухозлітку, ситінські рожі і пранці.

Лише за радянської влади з 1922 р. промисел почав відрождуватися. Організовано було т-во „Українка“, та не дбаючи за якість виробів і взявши нездоровий торговельний напрямок, вишивши всього 31 сорочку, воно вмерло з дефіцитом і з великим штатом.

В жовтні 1925 р. організовано художньо-вишивальну артіль „Жіноча праця“.

Ця артіль тепер нараховує 828 осіб, з них 12 чоловіків,

Ткаля вдома за роботою

ЖІНОЧА ПРАЦЯ

а решта—жінки. Переважна більшість кустарок-біднячок. Умови роботи кустарки дуже тяжкі. Вона здебільшого і жінка, і мати, і господарка... Кожну вільну хвилину використовує вона на вишивання. Вишивання здебільшого йде осінніми та зимовими вечорами коло згаслого чайнісного каганця, або маленької лампи...

Не дарма можна зустріти молодих ще кустарок в окулярах та й то куплених на ярмарку...

Кустарка в середньому за робочий день заробляє 20 коп.

Заробітки кустаркам артіль виплатила понад 28 тисяч карб.

Хоч і мізерна плата, та й вона була допомогою підчас минулої нещастини.

Плату встановлює Вукопромкредитсоюз, куди артіль збуває свої вироби і де має свого паю 1750 кр.

Ткацький промисел заволевав всі матеріали-сировину

постачає артіль Вукопромкредитсоюз.

Треба зазначити, що клембівські сорочки і взагалі вишивальні роботи тепер мають чималу художню цінність. Частину виробів клембівської артілі експортують через т-во „Кустекспорт“ за кордон.

Артіль значно впливає на культурний розвиток села. Завдяки „Жіночій праці“ село має кіно, сельбуд, газети та журнали, школу, підручники, бібліотеку.

Артіль має тепер чимало цінних високої краси та якості килимів.

Ступнево артіль розвиває свою роботу, поширює поліпшує...

До цього року, на жаль, артілю не цікавилися місцеві органи влади і взагалі на неї мало звертали уваги.

Лише тепер Окрвиконком став цікавитися цією артілюю і вживає заходів до будови в Клембівці з майбутнього року вишивальної профшколи.

Клембівські вироби знає весь Радянський Союз і Європа. При допомозі і загальній увазі до цієї артілі українське народне вишивальне мистецтво, відновлене й відроджене за Радянської влади, будить пишний цвіт.

Ось який скарб має село Клембівка.

Микола Степанюк

КРІПАЦЬКИЙ МАЛЯР

ПШЕНИЧКА

Нарис Веба

У НАС на Україні, на жаль, залишилися дуже мало матеріалів про кріпацьких малярів.

А було їх чимало. Адже кожний поміщик вишукував споміж своїх кріпаків більш талановитих і віддавав їх на науку до ремісників-малярів, щоб потім мати власного маляря для своїх потреб. З таких малярів частенько виходили доволі значні художники, що крім свого прямого обов'язку—розмальовувати панські покої та декорувати сцени домашніх театрів—малювали картини, портрети своїх панів то-що. Вся творчість цих майстрів була монополізована в руках їхніх панів, так що навіть імена їхні залишилися здебільшого невідомими.

Всі знають творчість Шевченка, як маляра, що вийшов з кріпаків, але цим іменем закінчується майже все.

Великий талант Шевченка, як художника і поета, ті художні цінності, що він нам залишив, увічнили його ім'я.

Тай це тільки здебільшого тому, що тодішнє суспільство, й особливо представники мистецтва, побачивши визначний хист кріпака Тараса, погодилося викупити його в поміщика Енгельгардта за доволі значну, як на той час, суму. І хоч не довго користувався Шевченко цією волею,—він усе ж встиг широко розгорнути свій талант і залишити величезні здобутки як у малярстві так і в поезії.

Але великі кадри акторів, малярів, та музик-кріпаків, що платили панщину своїм поміщикам творами свого хисту, не могли як слід розгорнути свого талану і імена їх не доходили до суспільства. Для них „воля“ спізналася і вони залишилися в сутінку.

Господарі-поміщики дупко тримали їх у своїх лапах, інколи міняли на гарних псів та арабських коней, але, так або інакше, до нас дійшли в більшості анонімні речі без підписів невідомих авторів.

Малюнки, вміщені в нашому журналі, виконані кріпацьким малярем Пшеничкою.

Жив він приблизно в ті часи, що й Шевченко, і бувши особистою власністю поміщика віддавав йому весь свій хист, не зали-

шаючи для себе майже нічого.

Невідоме навіть його ім'я. І малюнки оці,—все, що до нас дійшло.

Як не дивно, не уціліли ані портрети писані олією, ані великі полотна, що ховалися в поміщицьких вітальнях. Ці малюнки, мабуть,—речі „для себе“, звичайні селянські мотиви,—може родичі, або односельчани. Вони стерлися від часу і позовк папер, але тонкий олівець та вправну руку майстра в них видно. Кожне обличчя взято остільки характерно тонко, що не залишає жодних сумнівів у досягненні абсолютної подібності.

Вражає теж соціальний підход до сюжету. Поглянути хоч би на малюнок старчихи, що йде по світу на фоні обідраних селянських хат.

Помічається в нього й чималий хист у композиції. Правда з цього циклу залишився в Пшенички тільки один ескіз, що показує сільську кузню на шляху, але вже й цього вистачає, щоб виявити справжнє обличчя його творця.

Панські покої, що з ними зв'язана художника його кріпацька доля, набридли йому, насточортіли, він їх ненавидить. Його думка рветься до життя, що для нього більше зрозуміле, а ніж панські розваги що він має право спостерігати тільки через зачинені вікна. І цим саме життям кипить його кузня на шляху. Не пусті розваги тут показано, а важку працю коваля, що в результаті її не має навіть змоги залатати діри в стрісі свої хати-кузни.

Це справне майстерство того часу, і малюнки ці—документи калеского вже для нас селянського побуту. Це малюнки половини минулого століття, коли вся Україна й ціла колишня Росія стогнали в кріпацькому ярмі.

Нове радянське село з антенами й тракторами уже не закине у темряву історії ті таланти, що воно їх висуває! Історія збереже нам і їхні імена і цінності, ними створені.

Пшеничка

В дорозі

Пшеничка

Хлопець

Пшеничка

По світу

Пшеничка

Парубок

ШІСТЬ ДНІВ У ФІНЛЯНДІЇ

Нарис С. Павлова

Харків—Москва—Ленінград

Нас коло 30 чоловік—інструкторів, організаторів, рядових фізкультурників з усіх куточків України.

Ідемо на запрошення Фінського Робітничого Спортивного Союзу для участі в великому міжнародному святі фізкультури в Гельсінфорсі.

Білгород... Курськ... Тула... Москва... Ленінград.

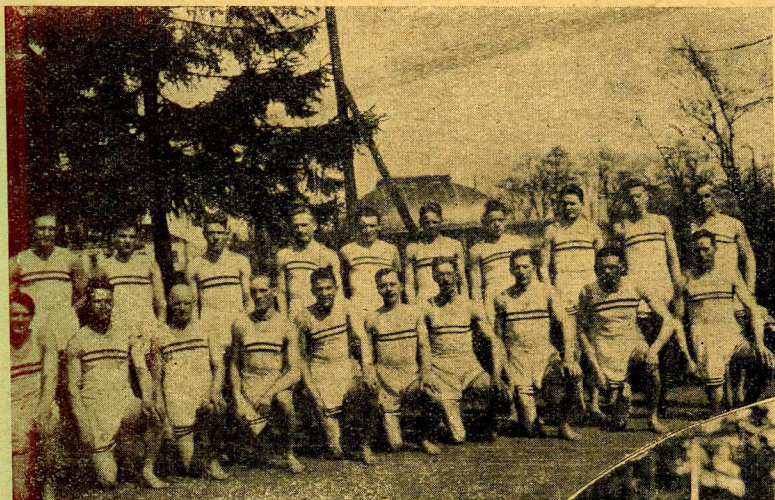
В невеличких вагонах фінляндської залізниці—твердо і незручно. На коротких лавах, призначених для 2-х чоловік, сидять по троє, четверо.

Крізь вікна видно хмуру, сіру природу Фінляндії. Непривітний, холодний дощ мочить і без того сіру землю.

Мчить потяг, а стрілка годинника повільно підпозає до цифри 10. У нас на Україні в цей час роскішна зоряна ніч—а тут видно—і можна вільно читати.

Промайнули станції. Мчить потяг, замість гудка даючи сигнал дзвоном, що знаходиться на паровозі.

Передмістя великого міста. Гарний легко-атлетичний майдан. Ось і Гельсінфорс—столиця Фінляндії. На пероні нас уже чекають представники Фінського Робітничого Спортивного Союзу. Після короткого обміну привітаннями ми з червоним прапором вирушаємо вулицями міста до гуртожитку.

Фінський клуб „Кулерво“. Взяв перше місце в естафеті по вулицях Гельсінфорсу

Країна тисячі озер

Оглядаючи Гельсінфорс, або, як його звуть по фінському „Гельсинки“, попутно розпитуємо через перекладачів про незнайому країну. Понад тисячу озер розкидано в невеличкій Фінляндії. Населення живе переважно з рибного та лісного промислу. В каменистому ґрунті погано росте хліб і тому в країну довозиться щорічно до 70% хліба. Селянство живе бідно, продаючи продукти сільського господарства, щоб купити взамін хліба. Населення живе здорово, твердо і відзначається фізичною міццю та силою волі. Немає горілки, вина й пива, та це не значить, що зовсім немає п'яниць. Є й такі. До їхніх послуг фінський самогон.

Свято фінського робітничого спортивного союзу. Делегація радянських спортсменів

Жінки не малюються і майже не пудряться—це результат здорового погляду на красу тіла.

Та не все вже так гаразд у здоров'ї фінів, як це здається з першого погляду. До 10% населення хворіє на туберкульоз, а ревматизм є великим лихом робітників. Вони примушені жити здебільшого в вохких квартирах. Адаже літо коротке—всього 2 місяці, решта 10 місяців вохкість, дощі і суворозима.

Гельсінфорс найбільше місто Фінляндії, що налічує до 200.000 населення. Є міста з 2.000 мешканців. Яке б мале не було місто, та в ньому обов'язково будуть бруковані вулиці, електрика, готель, кіно, спортмайдан.

Неписьменних у Фінляндії майже немає. Зовсім незначний процент неписьменних припадає на руське населення, що живе в прикордонній смузі та на глухих селах Північної Фінляндії. В галузі науки, техніки, мистецтва фіни не можуть похвалитися досягненнями. Більшість інженерів, лікарів, літераторів—шведи.

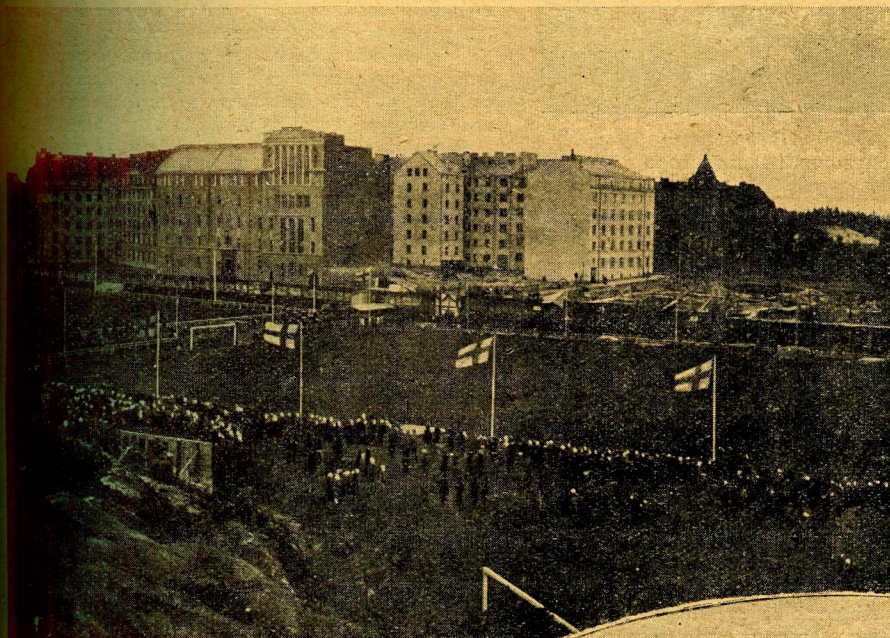
Французька боротьба

Гельсінфорс—столиця. Гельсінфорс—портове місто. Темп життя швидкий, але спокійний. Нема візників, їх замінюють гарні безгучні таксі. Дзеркальні вітрини магазинів завалено товарами. „Ціни без заправи“, та торгуватися можна і треба як слід.

Об 11 год. життя в місті завмирає. Зачинаються кіно, театри, ресторани. Доглядачі порядку, кремезні, сильні, в білих та іноді й дірких рукавицях—настирливо просять публіку покинути бульвари і сквери.

Світло й тіні

Гарний зовнішній бік життя Гельсінфорсу. Чистота міста, жител, одіж—майже зовсім немає п'яних, не видно старців.

Стадіон у Гельсінфорсі

Ну, а коли піти в робітничі квартали та подивитися життя, як воно є?

Злидні, безробіття. Родини без годувальників—їхні батьки, чоловіки, брати—комуністи, комсомольці сидять в камінних мішках тюрми.

Є й старці. Багато їх, бояться тільки відкрито просити. Помітять, заарештують.

Нині в Фінляндії оголошено локаут у металічній промисловості. Робітників м. Або, що виставили економічні вимоги, піддержали 10,000 металістів країни, припинивши на знак солідарності роботу.

Середній заробіток робітника коло 50 крб., при чому 30% свого місячного бюджету робітник віддає за квартиру. Коли ж він захворіє сам, або хто з родини, то лікуватися треба на свої кошти. За право навчання дітей треба платити. Чи ж багато лишається? Зменюються злидні до деякої міри касами взаємодопомоги, що ж до робітничих клубів—то їх зовсім немає.

Спорт у Фінляндії

В Фінляндії є два спортивних союзи. Буржуазний, що нараховує 30,000 чоловіка і дістає субсидію від держави в 50,000 крб. і робітничий, що має в своїх лавах 36,000 і що одержує від уряду всього лише 25,000 крб. Не вважаючи на це, робітничий союз з технічного погляду міцніший за буржуазний.

Та те, до чого ми в СРСР—змагаємося—масовість—у Фінляндії близька до здійснення. Рідко хто з фінів або фінок не

ходить на лижах, усі вміють плавати, більшість молоді є членами спорт-товариства.

Спортивне свято

Свято відкрилося привітальними промовами представників різних країн. Прапори держав, що взяли участь у цім святі—Фінляндії, Швеції, Чехо-Словаччини, Німеччини, Австрії, Латвії, Америки—яскравими фарбами своїх полотнищ оздоблювали центральний стадіон. І серед них гордо майорів у промінні сонця величезний червоний прапор СРСР.

Могутні звуки Інтернаціоналу залунали в повітрі. Всі встали, скинувши капелюхи.

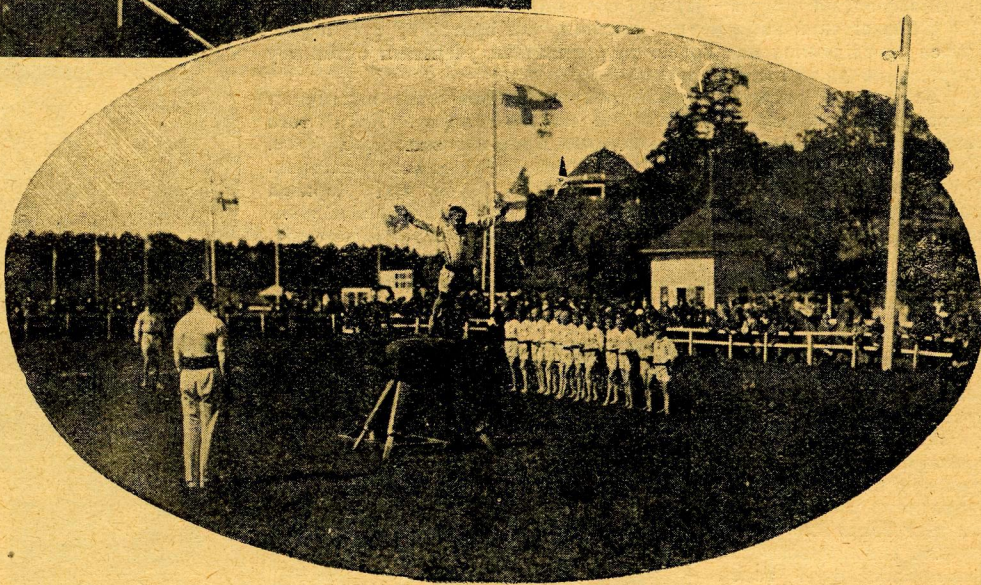
Три дні продовжувалися змагання. Робітники-спортсмени показували результати, не гірші за досягнення спортсменів із буржуазного табору. Блискуча підготовка та організованість дозволили перевести свято в точно призначений час. В легкій атлетиці перше місце зайняли фіни. З радянських спортсменів найбільший успіх мала Шиманова, що забрала 6 перших місць.

Успішно виступали наші велосипедисти.

Бокс притяг силу глядачів і як це не дивно, не являє собою негарного видовиська—настільки дисципліновані і спортивно-коректні бойці.

Не пощастило нам першого дня в футболі. Стомлені, після безсонної ночі в потязі—вийшли московські харчовики на мініатюрне поле, програвши Або 3:2. Зате рішучий матч зі збірною Фінляндії, після двох днів відпочинку, обернувся в справжній триумф радянських футболістів, що забили 5 м'ячів, не діставши в свої ворота ні одного.

Останній день відзначився походом по місту 6,000 учасників спортивного

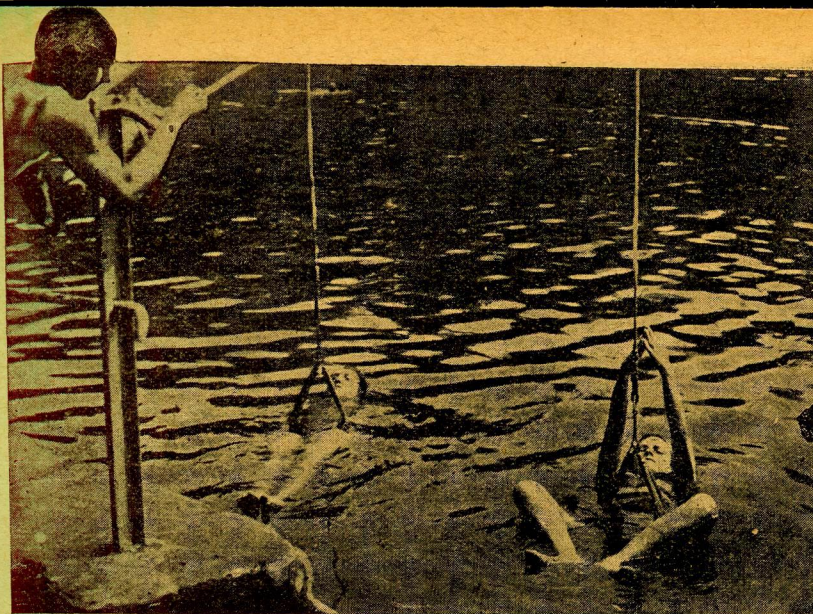
Гімнастичні вправи молоді

свята. Безконтинентні лави струнких спортсменів йшли вулицями міста, а населення тепло вітало їх.

Раут у Торгпредстві

На честь радянських спортсменів наше торгпредство в Фінляндії влаштувало раут. В невеличкій, тісній колі робітників торгпредства та повпредства—весело і вільно провели вечір.

„За кордоном потрібні не слова, а доводи. Наші успіхи, наші перемоги, найкраща агітація, найкраща пропаганда“—відзначали в своїх привітаннях промовці на рауті. „В голодній, зруйнованій країні, як це думають про СРСР її вороги, не могли вирости здорові люде, що вміють перемогати“.

Перші спроби плавання під керуванням інструктора

БУДИНОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Нарис **О. Штейнгольц**

В ЖОВТНІ біжучого року відбудеться два роки існування в Харкові Центрального будинку Фізкультури. По Мар'їнській вул. № 14 у великому будинкові, що привітно виблискує височинними вікнами, росташовано світлі спортивні зали та окремі довідчі кабінети.

Зовні будинок тихий і спокійний, але—війдеш і напружене життя захоплює тебе.

Біля антропометричного кабінету—черга. Уважно оглядають фізкультурників лікарі. Обмірюють, важать, випробовують на спеціальних апаратах силу легень то-що. На кожного складається, сказати б, „пашторт здоров'я“.

В соматичному кабінеті лікарі перевіряють роботу внутрішніх органів фізкультурників—нервної системи, серця.

Фізіологічний кабінет—це фактично лабораторія, тут провадиться дослідження над кров'ю та різними вилученнями організму спортсменів до та після змагань.

За даними цих досліджень розроблюється певні показники користі або шкідливості того чи іншого спорту. Крім того виявляється, хто який спорт може практикувати з зиском для себе.

Великою пошаною користується кабінет корективної гімнастики.

Це справжня робітня здоров'я. Майже з усіх шкіл Харкова сюди надсилають шкільні лікарі школярів, що мають фізіологічні хиби, от як покривлення кістяка, недорозвинення окремих органів, загальну кволість. На спеціальних приладах з ними провадиться курс гімнастики і наслідки звичайно гарні: у кволих розвиваються м'язи, зникають хиби. Але не тільки науково-дослідчу роботу провадить Будинок фізкультури.

Великим завданням його є підготовка свідомих провідників фізкультури.

В першому ж році організації Будинку фізкультури при ньому було відкрито 6-ти місячні курси для підготовки інструкторів ф. к. Потім курси було реорганізовано і тепер навчання курсантів провадиться протягом одного року.

46 молодих, здорових фізкультурників уперто гризуть „граніт науки“.

А „граніт“ чимало: суспільствознавство, анатомія, фізіологія, біологія, подання першої допомоги, масаж, наукова контролія, педагогіка, математика, початки хемії, механіка, фізика.

Купання курсантів будинку фізичної культури

Крім того практичні вправи по фізкультурі різні ігри, французька боротьба, плавання, обста та напад без зброї то-що.

У величезному спортивному залі працюють на приладах і жваві, могутні рухи пластичні тіла нагадують щось старо-грецьке, спартацьке.

Але напевно у спартаців не було такого уважного лікарського огляду, що покладало в основу радянської фізкультури.

Трохи незручно відносно плавання. Курсанти, що досить гарно знайомі з гігієною, не можуть дозволити собі плавати в річці Харкові або Лівому бережжі і доводиться їм їти щодня аж до става на Тюрмачі.

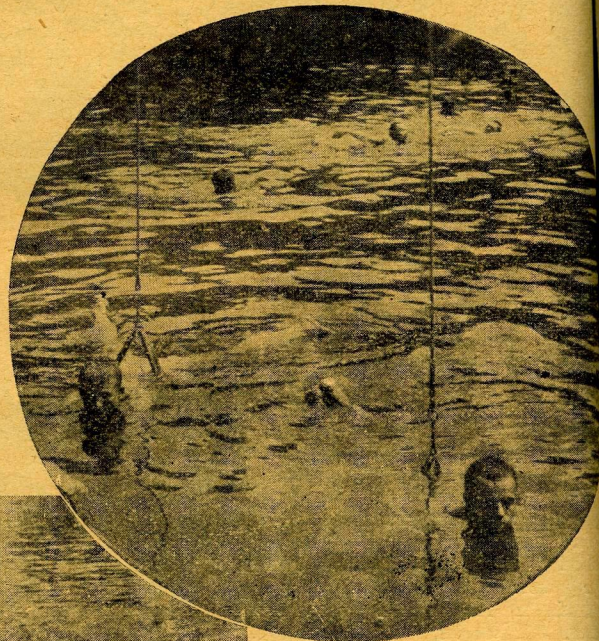
Правда, прекрасний глибокий став, з чистою водою, невеликий пляж та багато зелених дерев, що оточують воду, виправдують усе.

Треба зазначити, що курси Харківського будинку фізкультури вже зарекомендували себе інструкторів, що виходить з них, цілком самостійно вважають за дуже гарних, високо кваліфікованих робітників фізкультури.

В найближчому часі, передбачається реорганізувати Центральный Будинок фізкультури в Інститут фізкультури.

Між іншим, влітку робота Харківського будинку фізкультури трохи кволішає. Це зрозуміло. Всю роботу по фізкультурі переноситься на спортивні майдани під променем сонця на свіже повітря.

Взимку ж щодня сотні фізкультурників наповняють Будинку. Скупчуються в спортивній залі, де команди різних профсоюзів змагаються у волей-бол. Заповнюють отекую і до пізнього вечора гудить будинок.

Курсантів, що ще навчилися як слід плавати, підтримують на поверхні води линви

Поширюється робота Центрального Будинку фізкультури. Більшу популярність набирає серед різних організацій і фактично стає науковим серцем української фізкультури.

Лише два роки існує цей науково-спортивно-науковий заклад, але проведена ним робота величезна і чим про нього вже давно пішла не тільки по всій Україні, а й по всьому Союзу Радянських Республік.

ЖУРНАЛА „ВСЕСВІТ“ НА ОПОВІДАННЯ

К
О
Н
К
У
Р
С

Для зміцнення зв'язку з читачами і для допомоги створенню оповідання журнального типу, редакція журналу „Всесвіт“ оголошує конкурс на краще журнальне оповідання.

Умови конкурсу такі: 1) Письменники мусять надіслати свої твори не пізніше 1-го серпня 1927 р. На оповіданнях ставити напис „На конкурс“, підписувати девізом, а прізвище подавати в закритому конверті.

Розмір оповідання $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ друкованого аркуша. Оповідання повинні бути передруковані на машинці, або чисто переписані на однім боці аркуша. Темою до оповідання можна брати нашу сучасність і минулину, а також і фантастику, аби зміст відповідав сучасним ідеологічним вимогам.

2) Приймаються оповідання тільки написані українською мовою.

3) Конкурс проводиться так: Редакція одбирає з присланих на конкурс оповідань найкращі. Друкуються вони в порядку під номером, а потім, коли перейдуть через

журнал усі, читачам розсилається листівка, щоб читач написав, яке з оповідань йому найбільше до вподоби. Премії розподіляються за числом ухвальних відгуків на оповідання.

4) За всі видруковані оповідання автори одержують по 50 крб. гонорару.

5) Премії встановлено такі: Перша—250 крб., друга—125 і третя—75 крб.

6) Прізвища всіх авторів, що брали участь у конкурсі й чий оповідання було видруковано під №№, після скінчення конкурсу буде оголошено.

7) Твори авторів, чий творів не буде ухвалено на конкурс, але їх можна видрукувати у „Всесвіті“, можуть бути видруковані на загальних умовах за згодою авторів. Оповідання, не використані в журналі, буде знищено.

8) Прислані після 1 серпня 1927 року оповідання перейдуть у шортфель редакції в звичайному порядку, а в конкурсі участі не братимуть.

НЕСМЫВАЕМАЯ ЖИДКА КРАСКА
для БРОВЕЙ, РЕСНИЦ,
::: ВОЛОС и УСОВ :::
ХНА-БАСМОЛЬ
провизора М. ЛИПЕЦ.

Моментально окрашивает в любой цвет, ничем не отличающийся от натурального. Не пачкает лица и платья. Безвредна. Разрешена Мосздравотделом. Способ применения прост. Высылается почтой наложен. плат. При выписке нескольких флаконов за пересылку не платят. Цена кор. на год—2р. 50 к. полугод.—1р. 50 к. Краска для волос—3 р.

ВНИМАНИЕ требуйте компактную пудру всех цветов пун-брюнет, рашель № 1 и № 2, загар № 1 № 2, натурель, розовая и белая Цена коробки 1 руб. Москва, 34, Гагаринский пер. д. № 29, кв. 36/11. Провизор М. ЛИПЕЦ.

НЕ ЗАБУДЬТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ

ЩОТИЖНЕВИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ

„ВСЕСВІТ“

НА ДРУГЕ
ПІВРІЧЧЯ 1927 р.

ПЕРЕДПЛАТА:

на півроку—3 крб. 60 к.
на 1 міс. (4 №№)—60 к.

Для передплатників газ. „ВІСТІ“:

на півроку . . . 3 крб.
на 1 міс. (4 №№)—50 к.

Ціна окремого номера 15 к.

Адреса контори й редакції

Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.

Телефон редакції—34-76.

CÄSAR & MINKA

Zahna (Preussen), Німеччина

РОСПЛІД І ПРОДАЖ
ПОРОДИСТИХ СОБАК

КАРЛИКОВІ, СПЕЦІАЛЬНО ДРЕ-
СИРОВАНІ (поводирі і т. інш.)
МИСЛИВСЬКІ, ЗАПРЯЖНІ та
: : СТОРОЖОВІ СОБАКИ : :

ПОСТІЙНА ВИСТАВКА БІЛЯ ВОКЗАЛУ В ЦАНІ
ІЛЮСТРОВАНІ ПРЕЙС-КУРАНТИ БЕЗПЛАТНО
: : ВІДПРАВКА У ВСІ КРАЇНИ СВІТУ : :

В
У
Ф
К
У

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ
ФОТО-КІНО-УПРАВЛІННЯ

В
У
Ф
К
У

НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
ЯЛТИНСЬКОЇ КІНО-ФАБРИКИ
ВЕЛИКИЙ ХУДОЖНИЙ ФІЛЬМ

ПРОС

Сценарій—МАЯКОВСЬКОГО

Режисер — СОЛОВЙОВ

Оператор—КЮН

В головних ролях арт.—ГОН-
ЧАРОВ, КРЕСТИНСЬКИЙ,
РОСТОВ, ПАНОВ, БУДНИКОВ